

Almeda Samaranch, Elisabet; Di Nella, Dino (Eds.) (2011): *Entre la ley y la experiencia. Nociones y redes de familias monoparentales*. Colección Familias monoparentales y diversidad familiar, Número 11 (Las familias monoparentales a debate, Volumen III). Vol. 3, Cap. 8, págs. 129-142, Barcelona: Copalqui Editorial. ISBN 978-84-939248-3-6. 1ªedición. 2ª Impresión Abril 2014.

8

ASSOCIACIONISME VERS COMPROMÍS SOCIAL: IGUAL A RECONeixEMENT

Sònia Bardají i Bofill (Federació Catalana de Famílies Monoparentals)

8.1. Introducció. Origen i evolució

8.1.1. Els primers passos

L'embrió del que amb el temps s'ha convertit en la Federació Catalana de Famílies Monoparentals l'hem d'anar a buscar a l'any 1997, quan una mare sola d'un infant de pocs mesos es va trobar amb la impossibilitat de reincorporar-se al mercat de treball després de la baixa maternal en no ser admès el seu fill en una llar d'infants. Va ser aquest fet el que va esperonar aquesta mare a intentar fer alguna cosa per millorar la situació de les famílies que, com la seva, tenien un únic progenitor en qui requeien totes les responsabilitats. En poc temps va aconseguir establir contacte amb un grup de mares en situacions semblants a la seva, i d'aquesta manera es va crear un grup de suport i ajuda mútua entre mares de famílies monoparentals.

8.1.2. Constitució d'una associació

L'any 2001, el que fins al moment havia estat un grup de suport va quedar legalment constituït com a associació, anomenada Llar de Mares de Catalunya, amb el clar objectiu de facilitar el contacte entre mares caps de famílies monoparentals i, alhora, encetar uns primers moviments d'apropament a les institucions públiques. A partir de l'any 2003 es van començar a gestar una sèrie de canvis molt significatius en el si de l'associació, canvis que van veure's clarament reflectits en el canvi de nom de l'associació, que va passar a anomenar-se Associació de Famílies Monoparentals, i, sobretot, en

el gir importantíssim que es produí en la gestió i en els resultats de l'entitat en incorporar-s'hi una persona que hi treballava a jornada completa. Ja no es tractava només d'un grup de mares que de manera voluntària i altruista feien petits intents de millorar la seva situació, sinó que es convertí en una entitat en la qual ja es parlava de famílies, independentment del gènere del progenitor, i en la qual, per primera vegada, es va poder fer un importantíssim treball de visualització, normalització i reconeixement dels drets de les famílies monoparentals.

8.1.3. La Federació

Aquest canvi d'orientació no va trigar a donar fruit. En pocs mesos va créixer de manera espectacular el nombre de famílies que d'alguna manera estaven vinculades a l'entitat, i a partir del principi de l'any 2006, gràcies al suport de l'Associació, van néixer a diferents ciutats de Catalunya altres associacions de famílies monoparentals. Algunes d'aquestes associacions van constituir l'actual Federació Catalana de Famílies Monoparentals el mes de gener d'enguany, formada actualment per cinc associacions diferents, i amb previsió d'incorporar-hi en un futur proper altres entitats que han manifestat el seu interès per ser-ne part.

8.2. Principals línies d'actuació

8.2.1. Línia social

Les famílies monoparentals, per la seva mateixa estructura i, sobretot, per la poca sensibilització social i política vers les formes familiars no tradicionals, pateixen una sèrie de mancances que des de les diferents associacions de la Federació s'intenta minimitzar. Per això, des dels seus orígens, a l'entitat es treballa en els àmbits següents mitjançant els serveis i activitats detallats a continuació:

A) Àmbit familiar:

1. Acol·lida, orientació i assessorament a totes les famílies que s'adrecen a alguna de les associacions. S'intenta que qualsevol família se senti immediatament ben rebuda, sense entrar a valorar en cap moment el motiu ni l'origen de la seva monoparentalitat, sense tenir en compte l'estat civil de la mare o el pare.

2. Informació actualitzada i suport en tramitacions i contactes amb l'Administració (sol·licituds d'ajuts i beques, contactes amb

serveis socials, etc.).

3. Serveis d'assessorament legal i psicològic concertats.

4. Trobades mensuals de famílies, amb l'objectiu de transmetre informació i, sobretot, de facilitar la coneixença i el contacte directe entre famílies.

5. Creació i potenciació de xarxes de suport i ajuda mútua entre famílies.

6. Creació i gestió d'un banc d'intercanvi de roba i altre material infantil.

B) *Àmbit educatiu:*

1. Per als progenitors, s'ofereix la possibilitat de rebre formació gratuïta per a la reinserció laboral mitjançant convenis amb altres entitats afins, i posant material informàtic a la seva disposició al local de la Federació. Aquesta és una activitat que la Federació considera clau, ja que molts dels progenitors han estat abocats durant molt temps a una situació de precarietat laboral pel fet d'haver d'encapçalar una família en solitari, i difícilment podran sortir d'aquest cercle de precarietat i pobresa si no reben algun tipus de suport.

2. Per al infants, es treballa per a una presa de consciència dels progenitors sobre la importància de l'educació dels seus fills. En breu entrarà en funcionament al local de la Federació una aula de reforç escolar, per a un seguiment i suport millors en aquest terreny.

C) *Àmbit de la salut:*

1. Acompanyament durant l'embaràs en solitari, i en moments de malaltia.

2. Atenció personalitzada i tractament individualitzat en casos d'especial fragilitat.

3. Activitats adreçades a millorar el concepte que tenen de si mateixos uns progenitors que tot sovint s'han sentit menyspreats, jutjats i oblidats per part de la societat i fins i tot per part del seu cercle familiar i d'amistats (xerrades, debats, seminaris sobre autoestima, etc.).

4. Formació gratuïta sobre cura de nadons i primers auxilis per a infants.

D) *Àmbit laboral:*

1. Creació d'un *racó infantil* al local de la Federació, amb la finalitat de facilitar l'accés a la formació de reinserció laboral i al mercat de treball mateix a aquelles persones que no podrien optar-hi per no tenir qui es faci càrrec del seu fill o filla. Aquesta és l'aposta més forta de la Federació en els últims temps. Sense aquest servei es fa difícil que moltes de les famílies puguin normalitzar la seva situació laboral i deixar de dependre dels ajuts assistencials (renda mínima d'inserció, ajuts per aliments i d'altres).

2. Convenis amb entitats que afavoreixen la inserció laboral de persones, especialment dones, amb càrregues familiars no compartides.

3. Aportació de propostes concretes a diferents organismes i grups de treball sobre el desenvolupament de polítiques afavoridores de la racionalització d'horaris i la conciliació de la vida laboral i la vida personal.

E) *Àmbit lúdic:*

1. És de vital importància aconseguir que les famílies de l'entitat comprenguin el valor del temps d'oci, tant per als nens com per als adults. Per això es treballa perquè els progenitors deixin de sentir-se culpables quan es tracti de disposar de temps per a l'oci i vegin les activitats lúdiques com una cosa no tan sols bona, sinó també important i necessària per a un bon equilibri de la persona.

2. Al llarg de l'any s'organitzen diverses excursions d'un dia i sortides de cap de setmana, subvencionades per l'entitat, per tal de proporcionar a les famílies espais i oportunitats d'oci. Mereix una atenció especial la gran festa que s'organitza cada any el mes de desembre per celebrar el Nadal i repartir regals en algunes llars on potser no hi possibilitat que n'hi arribin de cap altra manera.

F) *Àmbit ciutadà:*

1. Ja des del seu origen l'entitat intenta fer visible als ulls de la societat l'existència i la situació de les famílies monoparentals, amb l'objectiu de normalitzar-ne i desestigmatitzar-ne la imatge, i de donar cabuda en l'engranatge social a una forma de família que durant molts anys ha estat ignorada i oblidada, però que ja no pot ser-ho durant més temps, atès que es tracta d'un col·lectiu que avui en dia engloba un 25% de les famílies catalanes.

2. Presència freqüent en mitjans de comunicació per part de representants de l'entitat.

3. Participació habitual de la presidenta de la Federació en consells i grups de treball de temàtica familiar promoguts per part de les administracions, universitats i d'altres.

4. Ferm suport a les iniciatives per a la creació de noves associacions de famílies monoparentals a diferents punts de la geografia catalana. La Federació té com a un dels objectius prioritaris l'enfortiment de la seva pròpia estructura i capacitat d'acció mitjançant l'ampliació de la xarxa d'associacions.

5. Treball conjunt amb altres entitats que tenen com a objectiu la millora de la situació de les famílies, tant a nivell estatal com a nivell internacional.

8.2.2. Línia política

Els serveis descrits en el punt anterior, tot i que molt necessaris i de vital importància en el plantejament d'objectius per part de la Federació, no deixen de ser petites solucions per a grans problemes o mancances. Aquests problemes i mancances només poden eliminar-se o minimitzar-se des d'una línia d'actuació política, la qual, si bé no dóna fruit a curt termini, quan finalment acaba materialitzant-se, té una repercussió força més àmplia que qualsevol dels serveis que es puguin oferir des de la vessant més social de l'activitat de la Federació. És per això que durant els últims anys s'ha fet un esforç important en aquest terreny, al qual es dedica personalment i a jornada completa des de l'any 2004 la mateixa presidenta de la Federació. El fet de poder tenir des de llavors un únic interlocutor representant del col·lectiu a l'hora de dialogar amb les administracions ha estat determinant per a l'obtenció dels resultats més significatius de la història de l'entitat. A grans trets, les principals tasques emmarcades en la línia política que habitualment es duen a terme des de la Federació són:

1. *Visualització* de la monoparentalitat: es tracta d'una realitat social, cada vegada més freqüent, que no pot ser ignorada per les administracions.

2. *Normalització* de la imatge que es té de qualsevol forma de diversitat familiar, i de manera especial de la monoparentalitat. Convé que les administracions siguin conscients que no es tracta d'un *problema* o d'una situació que es vol amagar. És una més de les moltes possibles estructures que pot tenir una família, i se l'ha de tenir en compte com a totes les altres a l'hora de dissenyar polítiques socials.

3. *Reivindicació* dels drets de les persones, adults i infants, que viuen en família monoparental. No es demana beneficència, simplement que es respectin els drets de les persones.

4. *Informació* a les administracions sobre les mancances i necessitats del col·lectiu representat, algunes de les quals coincidents amb les de qualsevol altra forma de família, moltes d'altres peculiars i directament relacionades amb l'estructura familiar monoparental.

5. *Plantejament de propostes* concretes a l'hora de desenvolupar polítiques socials.

6. *Representació* del col·lectiu davant d'altres entitats amb objectius afins, a nivell autonòmic, estatal i internacional.

8.3. Principals resultats obtinguts fins al moment

Tot i que són moltes i molt satisfactòries les petites fites que es van aconseguint dia rere dia en la relació amb les famílies, com a resultats destacables fruit de la tasca de l'entitat voldríem esmentar els següents:

- 10 anys de treball constant i conseqüent amb els principis de l'entitat.

- Unes 500 famílies d'arreu de Catalunya han estat en contacte amb l'entitat de manera puntual o habitual.

- Cinc associacions de famílies monoparentals actualment a Catalunya.

- Equiparació amb les famílies nombroses en el cas de l'ajut per fill a càrrec de la Generalitat de Catalunya des de l'any 2004. Per primera vegada es reconeixia oficialment l'existència de la monoparentalitat.

- Accés a una seu social pròpia de la Federació (2006), que ha de fer possible tirar endavant projectes clau per a l'entitat.

- Presentació d'una proposta de modificació del Codi civil, per tal d'adaptar-lo a la realitat de les famílies monoparentals. Dictamen a punt d'entrar al Parlament.

- Compromís per part de la Generalitat de Catalunya de la creació d'un carnet identificatiu per a famílies monoparentals, carnet que ha de servir també per a possibilitar-los l'accés a determinats serveis o avantatges semblants als que avui en dia tenen les famílies nombroses. El carnet s'emetrà i es distribuirà en el primer trimestre de l'any 2008.

- Creació, juntament amb entitats de set països europeus, de la Xarxa Europea de Famílies Monoparentals, constituïda a Berlín el mes de juny de 2007.

8.4. Monoparentalitat: reptes aconseguits per l'associacionisme a Catalunya cap enfora

8.4.1. Dins la Federació Estatal

La creació de la Federació Estatal ha estat un impuls per poder arribar a més famílies monoparentals i treballar per competències estatals dins les millores dels drets de les famílies monoparentals.

S'han marcat una sèrie d'objectius clau per poder treballar en una mateixa línia d'actuacions:

1. Elaboració d'un pla de treball per dissenyar un marc de propostes per a la millora qualitativa del col·lectiu de famílies monoparentals.

2. Detecció de necessitats dels col·lectius segons el lloc on viuen.

3. Poder estar connectat amb tots els grups de treball sense el límit geogràfic.

4. Poder potenciar la Xarxa com a eina clau d'avenç en polítiques de futur sobre famílies i polítiques socials.

3. Obrir fronteres de treball per a una millora qualitativa en la resolució, disseny i noves propostes de canvi en l'enquadrament legislatiu de les famílies monoparentals.

4. Fer palpable, visible, el creixent nombre de famílies monoparentals, i la descapitalització i la creixent feminització de la pobresa.

5. Donar suport a les petites entitats per enfortir-les i poder unificar esforços. Aquest projecte té com a finalitat l'agrupació de tots els col·lectius que treballen per a la millora de la situació de les famílies monoparentals, directament o indirectament, per unificar-los i potenciar una línia de treball comuna per a:

- La millora de les estratègies en les polítiques sobre famílies monoparentals.

- Fer propostes dins de les polítiques socials per a l'eradicació de la feminització de la pobresa i la descapitalització ocorreguda per la situació de monoparentalitat.

- La vinculació i l'enfortiment d'una xarxa sense la limitació geogràfica.

8.4.2. Dins la Federació Catalana de Famílies Plurals

La Federació Catalana de Famílies Plurals va néixer amb l'Associació de Dones no Estàndards i l'Associació de Famílies Lesbianes i Gais per treballar i consolidar:

1. La plena equiparació dels drets i deures de tots els tipus de famílies i el ple reconeixement social de tots els tipus de famílies.

2 Perquè el desplegament de les lleis sigui coherent amb les noves realitats socials i familiars.

3. Per detectar les necessitats de cada col·lectiu familiar i fer un pla de comunicació per tal de visualitzar les discriminacions de cada grup familiar.

4. L'elaboració d'un pla de treball per dissenyar un marc de propostes per a la millora qualitativa del col·lectiu de la diversitat familiar.

5 . Per poder estar connectats amb tots els grups de treball sense el límit geogràfic.

6 . La potenciació de la Xarxa com a eina clau d'avançament en polítiques de futur sobre famílies i polítiques socials.

7 . L'obertura de fronteres de treball per a una millora qualitativa en la resolució, disseny i noves propostes de canvi en l'emmarcament legislatiu de les Diversitats Familiars.

Finalitat de la Federació

La Federació Catalana de Famílies Plurals té com a finalitat la reconstrucció de la conceptualitzat de família perquè hi tinguin cabuda tot tipus d'unitats familiars, tractant-la com un concepte ètic, educant l'eradicació de la bipolaritat de la normalitat o manera diferent de ser i transformant els costums, fomentant el vincle entre la diversitat de famílies, amb la pràctica, l'experiència i els sabers de les dones en tractar les relacions humanes i defugint així de tota bipolaritat androcèntrica.

Aquest projecte té com a finalitat l'agrupació de tots els col·lectius que treballen per a la millora de la situació de la diversitat familiar, directament o indirectament, per unificar-los i potenciar una línia de treball comuna per:

1 . Treballar per a la millora de les estratègies en les polítiques sobre les diversitats familiars.

2 . Fer propostes dins les polítiques socials per a l'eradicació de la discriminació de les diversitats familiars i així visualitzar que hi ha una gran feminització de la pobresa i la descapitalització de les famílies esdevinguda per la situació de diversitat.

3 . La vinculació i l'enfortiment d'una xarxa sense limitació geogràfica.

4 . Fomentar els sabers de l'experiència de les dones, majoria en la diversitat familiar, fomentant-hi el vincle.

8.4.3. Dins la Xarxa Europea de Famílies Monoparentals

Aquesta Xarxa es crea amb la idea d'unir diferents països europeus per treballar en una línia similar els drets de les famílies monoparentals.

Sorgeix de la necessitat general a Europa del ple reconeixement com a *família* del fet de ser monoparental.

La diversitat de les realitats europees fa que un dels objectius sigui aconseguir que els països menys afavorits per les lleis puguin apropar-se als més beneficiats.

També es treballaran projectes en comú per consolidar

resultats globals europeus.

A Catalunya hem aconseguit federar-nos, i fent aquest seguiment de procés us n'avancem l'evolució el 2008:

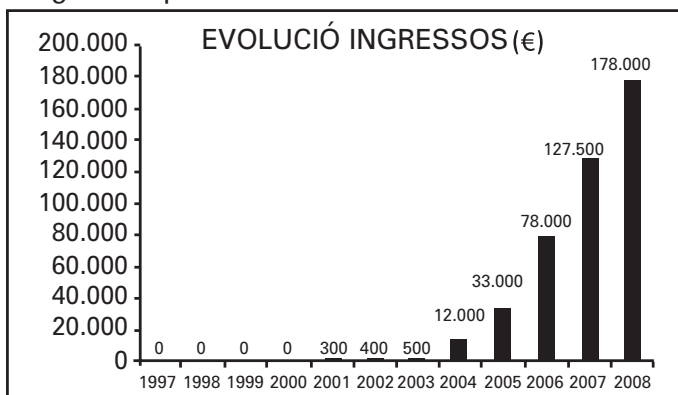
Federació Catalana de Famílies Monoparentals

Febrer de 2009

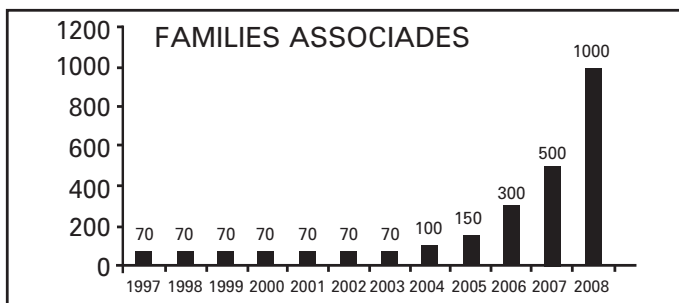
EVOLUCIÓ 1997 - 2008

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Primer contacte entre mares de famílies monoparentals. Establiment de petita xarxa de suport.	↑											
Primeres trobades periòdiques i activitats compartides. Enfortiment de la xarxa.	↑			↑								
Constitució legal de l'associació L'lar de Mares de Catalunya.					★							
Canvi d'orientació de l'associació. Canvi de nom: Associació de Famílies Monoparentals.							★					
Professionalització de la gestió, amb la contractació d'una persona dedicada a la gestió.							↑					
Primeres contactes amb les administracions, primeres (petites) subvencions.							↑					
Primeres contactes amb altres associacions de l'estat espanyol.							↑					
Constitució de la Federació Catalana de Famílies Monoparentals.										★		
Contactes amb entitats de diversos països europeus. Creació de la ENoS (Xarxa Europea de Famílies Monoparentals) i participació a la trobada internacional.										↑		
Obtenció de local propi, per a l'atenció a les famílies i als infants.										↑		
Contractació d'una 2a persona, per a l'atenció a les famílies.										↑		
Inici de funcionament continuat del Racó Infantil. Contractació d'una 3a persona per a la cura dels infants.											↑	
Reforç de la Federació Catalana, amb la incorporació de noves entitats.											↑	
Organització de la 2a trobada de la ENoS, per a la redacció dels estatuts de l'entitat.												★
Constitució de la Federación Estatal de Famílies Monoparentals.												★

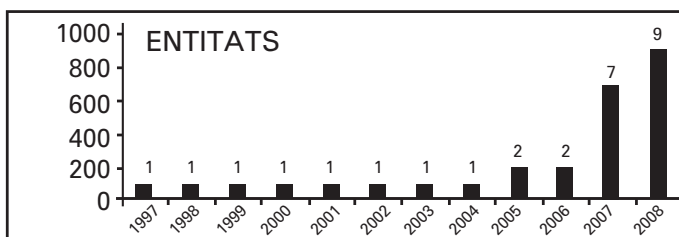
I. Ingressos per al manteniment de l'entitat

II. Famílies vinculades a l'entitat

III. Entitats per a famílies monoparentals

- Juliol 2008: Constitució de la Federació Catalana de Famílies Plurals
- Des. 2008: Constitució de la Federació Estatal de Famílies Monoparentals

8.5. Principals resultats

- Inici de funcionament del Racó Infantil (8 nens al dia; 100 famílies). Actualment (2009), 16 nens al dia.
- Consolidació del servei d'atenció al públic: atenció personalitzada, per telèfon i per correu electrònic (més de 2.000 serveis).
 - Serveis a les famílies (subvencionats): excursions i sortides, atenció psicològica, massatges, monitoratge...
 - Increment considerable de famílies participants en actes organitzats per l'entitat (Cardona, etc.). Repartiment de més de 300 joguines.
 - Suport i seguiment personalitzat de famílies en situació d'especial fragilitat.
- Firma d'importants convenis de col·laboració:
 - Conveni bianual amb la Generalitat
 - Conveni amb el Casal d'Infants del Raval
- Participació en jornades, conferències, seminaris... (15 actes).
- Federació Estatal de Famílies Monoparentals:
 - Objectiu: línies d'actuació adreçades a l'Administració central
 - Catalunya, Sevilla i Castelló
 - Elaboració de pla de treball conjunt: propostes de millora
- Xarxa Europea de Famílies Monoparentals
 - 2a trobada a Girona (abril de 2008)
 - Redacció dels estatuts definitius
 - Preparació de la primera assemblea general al maig de 2009: elecció de la junta directiva.

8.6. Propostes de millora a partir de 2009

8.6.1. Com a Federació Catalana

a) Seguir treballant per aconseguir un canvi en el llibre II del Codi de família per advocar a favor de la pèrdua del dret parentiu davant la renúncia d'una part implicada en la gestació de la criatura. Després del canvi de llei per facilitar l'adopció quan els pares biològics renuncien a la criatura passats tres mesos, la nostra proposta és que, davant d'una renúncia, també que perdi qualsevol dret davant la criatura.

b) Continuitat i millora dels serveis actuals (descomptes, teràpies, millora organitzativa, etc.).

c) Increment de places de Racó Infantil.

d) Major oferta d'horaris de Racó Infantil: de 8 fins 19 h; dissabtes al matí.

e) Increment del nombre de famílies sòcies i usuaris.

f) Major presència de l'entitat en administracions públiques.

g) Continuitat en la participació en els organismes següents: Consell Nacional de Dones de Catalunya; Junta Permanent del CNDC; Vocal representant del CNDC a l'Observatori dels Drets de la Infància; Observatori Català de les Famílies; Consell Municipal de Benestar Social; Consell Municipal de Famílies; Participació en la Xarxa TIIFAMO (Direcció Grup Copolis); Creació d'una cooperativa entre dones de l'entitat.

h) Participar en el Banc dels Aliments.

i) Treball per poder oferir habitatges en condicions especials.

j) Títol de família monoparental: millora dels avantatges inclosos (puntuació, descomptes).

k) Segon premi a l'esforç personal.

l) Primer premi literari (infantil i adults).

m) Negociació amb la Generalitat per poder organitzar les primeres colònies d'estiu per a nenes i nens de famílies monoparentals.

n) Trobada d'estiu per a famílies monoparentals. Juliol de 2009, Cardona.

o) Trobada de Nadal per a famílies monoparentals. Desembre de 2009. Cap nena ni cap nen sense joguina.

8.6.2. Dins la Federació Estatal

a) Aquest any volem donar-nos a conèixer per poder agrupar-nos-hi més entitats estatals.

b) Obrir-nos camí en les subvencions per poder difondre les línees d'actuació de la Federació Estatal.

c) Obrir diàlegs amb els polítics.

8.6.3. Dins la Federació Catalana de Famílies Plurals

a) Obrir-nos camí en les subvencions per poder difondre les línees d'actuació de la federació plural.

b) Reivindicar els nostres drets de família.

c) Advocar per la lluita en la discriminació de la diferència.

d) Obrir diàleg amb els polítics.

8.6.4. Dins la Xarxa Europea de Famílies Monoparentals

- a) Campanya de la pobresa infantil.
- b) Estudi comparatiu de les legislacions dels diferents països membres, relacionada amb temàtica familiar i monoparentalitat.
- c) Propostes de millora.
- d) Treballar amb estudis realitzats des de Alemanya on es demostra el fracàs de les custòdies compartides.

8.7. Cap a on anem?

- a) Reconeixement de noves formes de família.
- b) Unificació de drets i avantatges a tot el món.
- c) Sinergies i igualtat d'oportunitats.
- d) Interlocució única.
- e) Apropament a nivells europeus.
- f) Tenim les bases per canviar la nostra realitat.
- g) El nostre futur és treballar des de l'obertura de pensament amb la força de l'instint personal.